ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ ΑΝΤΟΝΙΟ ΤΙΖΖΑΝΟ

της 6ης Φεβρουαρίου 2003 [1]

1. Στην παρούσα υπόθεση, η Ιρλανδία ζητεί, δυνάμει του άρθρου 230 ΕΚ, τη μερική ακύρωση της αποφάσεως 2000/449/ΕΚ της Επιτροπής, της 5ης Ιουλίου 2000, για την εξαίρεση από την κοινοτική χρηματοδότηση ορισμένων δαπανών που πραγματοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), τμήμα Εγγυήσεων [2]. Ειδικότερα,η προσφυγή ακυρώσεως βάλλει κατά της αποφάσεως καθό μέτρο η απόφαση αυτή δεν καταλογίζει εις βάρος του ΕΓΤΠΕ, για τα οικονομικά έτη 1997 και 1998, το συνολικό ποσό των 4 844 345,35 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στο μέρος της κοινοτικής συγχρηματοδότησεως ορισμένων ενισχύσεων στις δασωσεις που κατέβαλε η Ιρλανδία στο Coillte Teoranta (Irish Forestry Board Limited, διεύθυνση δασών της Ιρλανδίας,στο εξής: διεύθυνση δασών).

I — Το νομικό πλαίσιο

Α — *Η κανονιστική ρύθμιση σχετικά με την εκκαθάριση λογαριασμών του ΕΓΤΠΕ*

2. Τα άρθρα 1, παράγραφος 2, στοιχείο β', και 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΟΚ) 729/70 του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 1970, περί χρηματοδοτήσεως της κοινής γεωργικής πολιτικής [3], ορίζουν ότι το τμήμα Εγγυήσεων του ΕΓΤΠΕ χρηματοδοτεί τις παρεμβάσεις για τη ρύθμιση των γεωργικών αγορών οι οποίες πραγματοποιούνται σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες στο πλαίσιο της κοινής οργανώσεως των γεωργικών αγορών.

3. Το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του ανωτέρου κανονισμού, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 1287/95 του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 1995 [4], ορίζει τη διαδικασία που ακολουθεί η Επιτροπή οσάκις διαπιστώνει ότι οι δαπάνες δεν πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες (έλεγχος νομιμότητας). Η διάταξη αυτή παρέχει στην Επιτροπή, κατόπιν δια-

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.
2 — ΕΕ L 180, σ. 49.
3 — ΕΕ ειδ. εκδ. 03/005, σ. 93.
4 — ΕΕ L 125, σ. 1.

βουλεύσεως με την επιτροπή του ΕΓΤΠΕ, την εξουσία να αρνηθεί ενδεχομένως την κοινοτική χρηματοδότηση των σχετικών δαπανών. Ωστόσο, πριν από οποιαδήποτε απόφαση περί απορρίψεως της χρηματοδοτήσεως πρέπει να προηγείται διμερής συζήτηση μεταξύ της Επιτροπής και του ενδιαφερομένου κράτους μέλους σχετικά με τα αποτελέσματα των εξακριβώσεων της Επιτροπής προκειμένου να επιτευχθεί συμφωνία σχετικά με τη συνέχεια που θα δοθεί. Σε περίπτωση που δεν επιτευχθεί συμφωνία, το κράτος μέλος μπορεί να ζητήσει να κινηθεί η διαδικασία για την εξεύρεση συμβιβαστικής λύσεως. Τα αποτέσματα αυτής της διαδικασίας συμβιβασμού ανακοινώνονται με έκθεση που υποβάλλεται στην Επιτροπή η οποία υποχρεούται να την εξετάσει πριν αποφασίσει την απόρριψη της χρηματοδοτήσεως.

4. Ακολούθως, ο κανονισμός 729/70 καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 1258/1999 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1999, περί χρηματοδοτήσεως της κοινής γεωργικής πολιτικής [5]. Δυνάμει του άρθρου του 20, ο κανονισμός αυτός άρχισε να ισχύει από 3 Ιουλίου 1999, εφαρμόζεται όμως «στις δαπάνες που πραγματοποιούνται από την 1η Ιανουαρίου 2000».

5. Η διαδικασία συμβιβασμού που προβλέπει το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 729/70 διέπεται από την απόφαση 94/442/ΕΚ της Επιτροπής, της 1ης Ιουλίου 1994, σχετικά με τη θέσπιση διαδικασίας συμβιβασμού στο πλαίσιο της εκκαθάρισης των λογαριασμών του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, ΕΓΤΠΕ, τμήμα Εγγυήσεων [6]. Σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, της αποφάσεως αυτής, η εν λόγω διαδικασία διεξάγεται από ένα όργανο (συμβιβαστικό όργανο) της Επιτροπής, το οποίο αναλαμβάνει να εναρμονίσει τις αντιτιθέμενες απόψεις των μερών, διατυπώνοντας όλες τις παρατηρήσεις σχετικά με τη διαφορά στην περίπτωση που η προσπάθεια συμβιβασμού δεν αποφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Στο άρθρο 2, στοιχείο α', του άρθρου αυτού διευκρινίζεται συναφώς ότι η θέση την οποία λαμβάνει το συμβιβαστικό όργανο «δεν προδικάζει την οριστική απόφαση της Επιτροπής σχετικά με την εκκαθάριση των λογαριασμών [...]».

B — *Η κανονιστική ρύθμιση σχετικά με τις ενυσχύσεις των μέτρων για τα δάση*

6. Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2080/92 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1992 [7], θέσπισε ένα κοινοτικό καθεστώς ενισχύσεων των μέτρων για τα δάση στον τομέα της γεωργίας συγχρηματοδοτούμενο από το ΕΓΤΠΕ, τμήμα Εγγυήσεων. Όπως προκύπτει απο το άρθρο 1, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού, το εν λόγω καθεστώς αποσκοπεί μεταξύ άλλων στην «εναλλακτική χρησιμοποίηση των γεωργικών γαιών με δάσωση».

7. Το άρθρο 2 του κανονισμού 2080/92 απαριθμεί τα μέτρα ενισχύσεων τα οποία μπορεί

5 — ΕΕ L 160, σ. 103.

6 — ΕΕ L 182, σ. 45.

7 — ΕΕ L 215, σ. 96.

να περιλαμβάνει το καθεστώς ενισχύσεων και προσδιορίζει τα πρόσωπα που μπορούν να είναι δικαιούχοι των ενισχύσεων αυτών. Το άρθρο αυτό προβλέπει μεταξύ άλλων ότι:

«1. Το καθεστώς ενισχύσεων μπορεί να περιλαμβάνει:

α) ενισχύσεις που προορίζονται να καλύψουν τις δαπάνες δάσωσης·

β) ετήσια πριμοδότηση ανά δασωμένο εκτάριο για την κάλυψη των δαπανών συντήρησης των εκτάσεων που δασώθηκαν κατά τα πρώτα πέντε έτη·

γ) ετήσια πριμοδότηση ανά εκτάριο για την αντιστάθμιση των απωλειών εισοδήματος που προκύπτουν από τη δάσωση γεωργικών εκτάσεων·

[...].

2. α) Οι ενισχύσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 στοιχεία α' και β', μπορούν να χορηγούνται σε οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο προβαίνει σε δάσωση γεωργικών εκτάσεων.

β) Οι ενισχύσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 στοιχείο γ' είναι επιλέξιμες μόνο αν χορηγούνται:

— σε κατόχους γεωργικών εκμεταλλεύσεων που δεν υπάγονται στο καθεστώς προσυνταξιοδότησης που αναφέρεται στον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2079/92 του Συμβουλίου της 30ής Ιουνίου για τη θέσπιση κοινοτικού καθεστώτος ενιαχύσεων για την προσυνταξιοδότηση στον τομέα της γεωργίας,

— σε οποιοδήποτε άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο του ιδιωτικού δικαίου.

[...].

3. Εξάλλου, το καθεστώς μπορεί να συμπεριλάβει κοινοτική συνεισφορά για τις δαπάνες δάσωσης των γεωργικών γαιών που πραγματοποιούνται από τις αρμόδιες δημόσιες αρχές των κρατών μελών.»

8. Σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 1, του κανονισμού 2080/92:

«Τα κράτη μέλη θέτουν σε εφαρμογή το καθεστώς ενισχύσεων που αναφέρεται στο

άρθρο 2 μέσω εθνικών ή περιφερειακών πολυετών προγραμμάτων που αφορούν τους στόχους που αναφέρονται στο άρθρο 1 και με τα οποία καθορίζονται ιδίως:

— τα ποσά και η διάρκεια των ενισχύσεων του άρθρου 2 σε συνάρτηση με τις πραγματικές δαπάνες δάσωσης και τη συντήρηση των ποικιλιών ή των τύπων των δένδρων που χρησιμοποιούνται για τη δάσωση, ή σε συνάρτηση με την απώλεια εισοδημάτων,

[...]».

9. Το άρθρο 5 του κανονισμού προβλέπει τον τρόπο με τον οποίο διεξάγεται η διαδικασία ελέγχου των προγραμμάτων αυτών. Ειδικότερα, οι παράγραφοι 1 έως 3 της προπαρατεθείσας διατάξεως προβλέπουν:

«1. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή τα σχέδια των εθνικών ή περιφερειακών προγραμμάτων που αναφέρονται στο άρθρο 4 καθώς και τις υφιστάμενες νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις ή αυτές που πρόκειται να θεσπίσουν για να γίνει δυνατή η εφαρμογή του παρόντος κανονισμού, πριν από τις 30 Ιουλίου 1993 συνοδευόμενα από εκτίμηση των ετήσιων δαπανών που προβλέπονται για την υλοποίηση των προγραμμάτων.

2. Η Επιτροπή εξετάζει τις ανακοινώσεις των κρατών μελών προκειμένου να προσδιορίσει:

— τη συμφωνία τους με τον παρόντα κανονισμό, λαμβανομένων υπόψη των στόχων τουκανονισμού και της διασύνδεσης μεταξύ των διαφόρων μέτρων,

— τη φύση των ενεργειών που δύνανται να συγχρηματοδοτηθούν,

— το συνολικό ποσό των δαπανών που δύνανται να συγχρηματοδοτηθούν.

3. Η Επιτροπή αποφασίζει για την έγκριση των εθνικών και περιφερειακών προγραμμάτων λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που αναφέρονται στην παράγραφο 2.

[...]».

II — Τα πραγματικά περιστατικά και η διαδικασία

10. Κατόπιν ελέγχου που διενεργήθηκε στην Ιρλανδία από τις 30 Μαρτίου έως τις

3 Απριλίου 1998, οι υπηρεσίες της Επιτροπής εξέτασαν αν είναι σύμφωνες με τους κοινοτικούς κανόνες οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν στη διεύθυνση δασών ως αντιστάθμισμα για την απώλεια εισοδήματος λόγω της δασώσεως γεωργικών γαιών κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 2080/92.

11. Στο πλαίσιο αυτό, οι υπηρεσίες της Επιτροπής ενημέρωσαν στις 3 Αυγούστου 1999 [8], μετά το πέρας της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 729/70, σχετικά με την πρόθεσή τους να προτείνουν την απόρριψη της κοινοτικής συγχρηματοδοτήσεως των αντισταθμιστικών ενισχύσεων που καταβλήθηκαν στην διεύθυνση δασών από 1ης Αυγούστου 1996, λόγω του ότι επρόκειτο για δημόσιο οργανισμό και, ως εκ τούτου, δεν μπορούσε να λάβει τις ενισχύσεις αυτές σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 2080/92. Με την ίδια ευκαιρία, οι υπηρεσίες της Επιτροπής ανέφεραν στις ιρλανδικές αρχές —οι οποίες υποστήριζαν ότι είχαν αποκτήσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στην νομιμότητα των εν λόγω καταβολών— ότι δεν υπήρχε κανένα αποδεικτικό στοιχείο ότι η Επιτροπή είχε προηγουμένως εγκρίνει την καταβολή των εν λόγω ενισχύσεων στη διεύθυνση δασών.

12. Κατόπιν αυτού, η Ιρλανδία ζήτησε στις 11 Οκτωβρίου 1999, να κινηθεί η διαδικασία συμβιβασμού που προβλέπει η απόφαση 94/442. Με την από 30 Μαρτίου 2000 τελική έκθεσή του, το συμβιβαστικό όργανο, χωρίς να λάβει θέση επί του νομικού καθεστώτος της διευθύνσεως δασών ή επί της υπάρξεως δικαιολογημένης εμπιστοσύνης εκ μέρους της Ιρλανδίας, περιορίστηκε απλώς να διαπιστώσει την αδυναμία προσεγγίσεως των αντιτιθεμένων απόψεων των μερών [9]. Βάσει της ανωτέρω εκθέσεως, οι υπηρεσίες της Επιτροπής πρότειναν τη δημοσιονομική διόρθωση την οποία είχαν ήδη ανακοινώσει με την από 3 Αυγούστου 1999 επιστολή τους. Στις 5 Ιουλίου 2000, το σώμα των επιτρόπων αποφάσισε να εγκρίνει την πρόταση αυτήν.

13. Κατά της αποφάσεως αυτής η Ιρλανδία άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

III — Νομική ανάλυση

14. Η Ιρλανδία προβάλλει δύο λόγους ακυρώσεως προς στήριξη της προσφυγής της:

— αναρμοδιότητα της Επιτροπής να λάβει την προσβαλλόμενη απόφαση, διότι, κατά την ημερομηνία λήψεως της αποφάσεως, ούτε ο κανονισμός 729/70 ούτε ο επακολουθήσας κανονισμός 1258/1999 είχαν παράσχει στην Επιτροπή τις αναγκαίες προς τούτο εξουσίες,

8 — Υπ' αριθ. 3907 έγγραφο της Γενικής Διευθύνσεως Γεωργίας, της 3ης Αυγούστου 1999 (παράρτημα 8 του δικογράφου της προσφυγής.)

9 — Βλ. την τελική έκθεση του συμβιβαστικού οργάνου επί της υποθέσεως 99/IRL/147 (σημεία 6 και 7 και συμπεράσματα) που διαβιβάστηκε στις ιρλανδικές αρχές με το υπ' αριθ. 8902 έγγραφο της 30ής Μαρτίου 2000 (παράρτημα 10 του δικογράφου της προσφυγής).

— παράβαση των κανόνων δικαίου που διέπουν την εφαρμογή της Συνθήκης, δεδομένου ότι η Επιτροπή εσφαλμένως έκρινε ότι η διεύθυνση δασών αποτελεί «δημόσια αρχή» και όχι «νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου» για τους σκοπούς της εφαρμογής του κανονισμού 2080/92 και δεδομένου ότι η ίδια η Επιτροπή ενήργησε κατά παράβαση του καθήκοντος της καλόπιστης συνεργασίας και κατά παράβαση των αρχών της ασφάλειας δικαίου, της χρηστής διοικήσεως και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

15. Θα εξετάσω στη συνέχεια αυτούς τους δύο λόγους ακυρώσεως.

A — *Επί της προβαλλόμενης αναρμοδιότητας της Επιτροπής να λάβει την προσβαλλόμενη απόφαση*

Επιχειρήματα των διαδίκων

16. Η Ιρλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι στις 5 Ιουλίου 2000 ουδεμία κοινοτική διάταξη παρείχε στην Επιτροπή τις αναγκαίες για τη λήψη της προσβαλλομένης αποφάσεως εξουσίες. Κατά την άποψή της, το άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 729/70, επί του οποίου στηρίζεται η απόφαση αυτή δεν μπορεί να αποτελέσει πρόσφορη νομική βάση, διότι η διάταξη αυτή είχε ήδη καταργηθεί με το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 1258/1999 από την 3η Ιουλίου 1999, ημερομηνία κατά την οποία άρχισε να ισχύει ο τελευταίος αυτός κανονισμός. Νομική βάση της επίδικης αποφάσεως δεν θα μπορούσε να αποτελέσει ούτε ο ίδιος ο κανονισμός 1258/1999, ο οποίος δυνάμει του άρθρου του 20, εφαρμόζεται μόνο στις δαπάνες που πραγματοποιούνται από 1ης Ιανουαρίου 2000, ενώ η προσβαλλόμενη απόφαση αφορά τις δαπάνες κατά τα οικονομικά έτη 1997 και 1998.

17. Κατά μείζονα λόγο, προσθέτει η Ιρλανδική Κυβέρνηση, αφού ο τελευταίος αυτός κανονισμός δεν περιλαμβάνει καμία μεταβατική διατάξη η οποία να προβλέπει τη δυνατότητα εφαρμογής του κανονισμού 729/70, παρά την κατάργησή του, και πέραν της 3ης Ιουλίου 1999. Αν τυχόν υπάρχουν επιφυλάξεις σχετικά με το ότι η παράλειψη αυτή αποσκοπούσε πράγματι στην αφαίρεση από την Επιτροπή των εξουσιών σχετικά με τις γεωργικές δαπάνες κατά την περίοδο από της ενάρξεως ισχύος του κανονισμού 1258/1999 έως την 1η Ιανουαρίου 2000, τούτο δεν καθιστά βάσιμη την υπόθεση ότι οι εξουσίες αυτές παρέχονται σιωπηρώς στην Επιτροπή. Ούτε θα μπορούσε να προβληθεί προς τούτο η χρονική συνέχεια που υπάρχει μεταξύ των κανονισμών 729/70 και 1258/1999 βάσει της διατυπώσεως του προοιμίου του τελευταίου αυτού νομοθετήματος και της υπάρξεως, εν είδει παραρτήματος του κανονισμού αυτού, ενός πίνακα αντιστοιχίας με τις διατάξεις του καταργηθέντος κανονισμού. Τα στοιχεία αυτά, υπογραμμίζει η Ιρλανδία, δεν μπορούν να αναπληρώσουν την έλλειψη ρητής διατάξεως.

18. Η Επιτροπή απαντά ότι, αντιθέτως, ο κανονισμός 729/70 αποτελεί επαρκή νομική βάση, του οποίου η κατάργηση με τον κανο-

νισμό 1258/1999 δεν αποκλείει τη δυνατότητα εφαρμογής του στις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν πριν από την 1η Ιανουαρίου 2000. Κατά την καθής, από τον κανονισμό 1258/1999 προκύπτει σαφώς ότι σκοπός του κανονισμού αυτού είναι να υποκαταστήσει, χωρίς λύση της συνέχειας, τον κανονισμό 729/70 του οποίου τροποποιεί και αναδιατυπώνει τις διατάξεις. Δεν υπάρχουν, αντιθέτως, στοιχεία σχετικά με το ότι ο κοινοτικός νομοθέτης σκόπευε, με την κατάργηση του τελευταίου αυτού κανονισμού, να αφαιρέσει από την Επιτροπή για την περίοδο από 3 Ιουλίου έως 31 Δεκεμβρίου 1999, την εξουσία να απορρίπτει, σε περίπτωση που διαπιστώνεται η ύπαρξη παρατυπιών, την χρηματοδότηση των γεωργικών δαπανών που πραγματοποιήθηκαν πριν την 1η Ιανουαρίου 2000 και χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το γεγονός ότι, προσθέτει η Επιτροπή, στην περίπτωση που ο κανονισμός 729/70 δεν ίσχυε μεταξύ της 3ης Ιουλίου και 31ης Δεκεμβρίου 1999, τα μέτρα που ελήφθησαν προς εκτέλεση του κανονισμού αυτού προκειμένου να διασφαλιστεί η επιστροφή στα κράτη μέλη των γεωργικών δαπανών στα οποία αυτά υποβλήθηκαν κατά την εν λόγω περίοδο θα στερούνταν και αυτά νομικής βάσεως.

19. Επομένως, η Επιτροπή υποστηρίζει, αποδεχόμενη το γεγονός ότι ο κοινοτικός νομοθέτης σιωπά όσον αφορά το μεταβατικό καθεστώς, ότι ο κανονισμός 1258/1999 περιλαμβάνει μια σιωπηρή μεταβατική διάταξη προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν μέχρι την 1η Ιανουαρίου 2000 εξακολουθούν να εμπίπτουν στον προηγούμενο κανονισμό. Προς στήριξη της ερμηνείας αυτής, η Επιτροπή επικαλείται την απόφαση της 6ης Μαρτίου 2001, Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής [10], με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι στην περίπτωση της εκκαθαρίσεως των λογαριασμών του ΕΓΤΠΕ πρέπει να επιδεικνύεται ορισμένη ελαστικότητα όσον αφορά τον καθορισμό της περιόδου κατά τη διάρκεια της οποίας ισχύει μια ρύθμιση, δεδομένου ότι η διαδικασία ελέγχου των γεωργικών δαπανών διαρκεί επί σειρά ετών μετά την πραγματοποίηση των δαπανών αυτών.

10 — C-278/98, Συλλογή 2001, σ. I-1501, σκέψεις 77 έως 83.

Εκτίμηση

20. Μεταξύ των προεκτεθεισών απόψεων φρονώ ότι ορθότερη είναι η δεύτερη. Δεν θεωρώ ότι η ερμηνεία των άρθρων 16 και 20 του κανονισμού 1258/1999 μπορεί να οδηγήσει στο αποτέλεσμα που υποδεικνύει η Ιρλανδία το οποίο, εκτός των άλλων, αντιφάσκει απολύτως με τους σκοπούς του κανονισμού αυτού και, ακόμη περισσότερο, του κανονισμού 729/70.

21. Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι οι κανονισμοί αυτοί δεν διέπουν απλώς τις εξουσίες της Επιτροπής όσον αφορά την εκκαθάριση των λογαριασμών του ΕΓΤΠΕ —ήτοι όσον αφορά τον έλεγχο από τυπικής απόψεως του σύννομου χαρακτήρα των λογαριασμών των οργανισμών εκάστου κράτους μέλους οι οποίοι διενεργούν τις πληρωμές [11] και της συμφωνίας των δαπανών που πραγματοποίησαν οι οργανισμοί αυτοί [12] με την κοινοτική ρύθμιση— αλλά αφορούν γενικότερα το σύνολο των μηχανι-

11 — Βάσει της διαδικασίας που προβλεπόταν, αρχικώς, στο άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 729/70, όπως τροποποιήθηκε ακολούθως με το άρθρο 7, παράγραφος 3, του κανονισμού 1258/1999.

12 — Σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 5, παράγραφος 2, του στοιχείου γ', του κανονισμού 729/70, όπως τροποποιήθηκε ακολούθως με το άρθρο 7, πράγραφος 4, του κανονισμού 1258/1999. Βλ. επίσης, συναφώς, το σημείο 3 ανωτέρω.

σμών χρηματοδοτήσεως της κοινής γεωργικής πολιτικής. Ωστόσο, όπως ορθώς τονίζει η Επιτροπή, η άποψη που υποστηρίζει η Ιρλανδία δεν συνεπάγεται απλώς και μόνον ότι με την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 1258/1999 η Επιτροπή δεν μπορεί πλέον να ελέγχει την συμφωνία των γεωργικών δαπανών στα οποία υποβλήθηκαν τα κράτη μέλη βάσει του κανονισμού 729/70 με την κοινοτική ρύθμιση, επειδή έχει παύσει να ισχύει η νομική βάση που της παρείχε τη δυνατότητα να αρνηθεί τον καταλογισμό των δαπανών αυτών στο ΕΓΤΠΕ, αλλά συνεπάγεται επίσης ότι δεν έχουν νομική βάση οι πράξεις στις οποίες προέβη η Επιτροπή μετά την έναρξη της ισχύος του κανονισμού 1258/1999, αλλά κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 729/70, προκειμένου να διασφαλιστεί η οικονομική κάλυψη των γεωργικών δαπανών που πραγματοποιήθηκαν μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 1999, στην πρώτη θέση των οποίων βρίσκονται οι μηνιαίες προκαταβολές προς τα κράτη μέλη [13]. Αν η ανωτέρω άποψη ήταν ορθή, οι μηχανισμοί χρηματοδοτήσεως της κοινής γεωργικής πολιτικής δεν θα μπορούσαν να τεθούν εκ νέου σε κίνηση παρά μόνο για τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν από 1ης Ιανουαρίου 2000.

22. Με άλλα λόγια, αν γίνει δεκτή η ερμηνεία που προτείνει η Ιρλανδική Κυβέρνηση, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι καταργώντας τον κανονισμό 729/70 ο κανονισμός 1258/1999 όχι μόνον κατάργησε, κατά τη διάρκεια της περιόδου από 3 Ιουλίου έως 31 Δεκεμβρίου 1999, τη δυνατότητα ελέγχου του σύννομου χαρακτήρα των γεωργικών δαπανών στα οποία υποβλήθηκαν τα κράτη μέλη υπό το κράτος του κανονισμού 729/70, αλλά ανέστειλε επίσης προσωρινώς την κοινοτική χρηματοδότηση της κοινής γεωργικής πολιτικής κατά παράβαση της αρχής που καθιερώνει το άρθρο 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 25 του Συμβουλίου [14], δυνάμει του οποίου η Κοινότητα αναλαμβάνει τις δημοσιονομικές συνέπειες που απορρέουν από την εφαρμογή της πολιτικής αυτής. Εν τούτοις, δεν μπορώ παρά να συμφωνήσω με την άποψη της καθής ότι μια τόσο ριζική επιλογή θα έπρεπε να περιβληθεί κανονιστικό χαραχτήρα τουλάχιστον στο προοίμιο του κανονισμού 1258/1999. Ωστόσο, το προοίμιο αυτό διευκρινίζει απλώς με τη 16η αιτολογική σκέψη ότι η κατάργηση του κανονισμού 729/70 ανταποκρίνεται σε μια απλή ανάγκη σαφήνειας λόγω των πολυάριθμων τροποποιήσεων που είχαν επενεχθεί μέχρι τότε στον εν λόγω κανονισμό.

23. Φρονώ ότι το άρθρο 16, παράγραφος 1, του κανονισμού 1258/1999 πρέπει να ερμηνευθεί βάσει των ανωτέρω σκέψεων. Ως εκ τούτου, πρέπει να τονιστεί ότι η διάταξη αυτή, μολονότι δεν προβλέπει ρητώς τη δυνατότητα εφαρμογής του κανονισμού 729/70 πέραν της 3ης Ιουνίου 1999, δεν αποκλείει ωστόσο το ενδεχόμενο αυτό. Αντιθέτως, η εκτίμηση αυτή είναι απολύτως συμβατή με τη ρητώς διατυπωθείσα βούληση του νομοθέτη να καταργήσει τον κανονισμό 729/70 αποκλειστικά και μόνον προκειμένου

13 — Το σύστημα χρηματοδοτήσεως των γεωργικών δαπανών που προβλέπουν τα άρθρα 4, παράγραφος 5, και 5, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 729/70, όπως τροποποιήθηκε (στη συνέχεια με τα άρθρα 5 και 7, παράγραφος 2, του κανονισμού 1258/1999), προβλέπει ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν τους πόρους που είναι αναγκαίοι για την εκτέλεση των δαπανών του ΕΓΤΠΕ ανάλογα με τις ανάγκες των εγκεκριμένων οργανισμών που διενεργούν τις πληρωμές, στη συνέχεια δε η Επιτροπή επιστρέφει τα ποσά αυτά με μηνιαίες προκαταβολές έναντι του καταλογισμού των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν από τους εν λόγω εγκεκριμένους οργανισμούς. Η Επιτροπή αποφασίζει, κατόπιν διαβουλεύσεως με την επιτροπή του ΕΓΤΠΕ, σχετικά με το ύψος των προκαταβολών αυτών το οποίο υπολογίζεται βάσει των δαπανών που ήδη πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια μιας περιόδου αναφοράς.

14 — ΕΕ ειδ. εκδ. 03/001, σ. 32.

να αναδιατυπώσει τις διατάξεις του ώστε να καταστούν σαφέστερες. Φρονώ ότι αυτό είναι σύμφωνο και με τα όσα έκρινε το Δικαστήριο με την αποφασή του επί της υποθέσεως Klomp [15], ήτοι ότι, «σύμφωνα με μια αρχή που είναι κοινή σε όλα τα δικαιικά συστήματα των κρατών μελών [...], πρέπει, σε περίπτωση μεταβολής της νομοθεσίας, να διασφαλίζεται, πλήν ρητής περί του αντιθέτου βουλήσεως του νομοθέτη, η συνέχεια των δικαιικών δομών» [16].

24. Κατά συνέπεια, φρονώ ότι δυνάμει των συνδυασμένων διατάξεων των κανονισμών 1258/1999 και 729/70 και βάσει των αρχών που προαναφέρθηκαν η Επιτροπή ήταν αρμόδια να λάβει την προσβαλλόμενη απόφαση. Για τους λόγους αυτούς, φρονώ ότι ο πρώτος λόγος ακυρώσεως είναι αβάσιμος και ότι πρέπει να απορριφθεί.

Β — *Επί της προβαλλομένης παραβάσεως των κανόνων δικαίου που αφορούν την εφαρμογή της Συνθήκης*

25. Ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως που προβάλλει η Ιρλανδία περιλαμβάνει τέσσερα σκέλη. Με το πρώτο και το δεύτερο σκέλος που πρέπει να εξεταστούν από κοινού, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η διεύθυνση δασών δεν μπορεί να χαρακτηριστεί «δημόσια αρχή» κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 3, του κανονισμού 2080/92, «αλλά νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου» κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', του ιδίου κανονισμού, και ότι, ως εκ τούτου, δικαιούται να λαμβάνει τις ενισχύσεις που προβλέπει η παράγραφος 1, στοιχείο γ', του άρθρου αυτού.

26. Με το τρίτο και το τέταρτο σκέλος του λόγου αυτού, για τα οποία επιβάλλεται επίσης η από κοινού εξέτασή τους, η Ιρλανδία προβάλλει στη συνέχεια ότι η Επιτροπή παρέβη το καθήκον της καλόπιστης συνεργασίας καθώς και τις αρχές της χρηστής διοικήσεως, της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης προστασίας.

1. Επί του χαρακτηρισμού της διευθύνσεως δασών ως «νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου» κατά την έννοια του κανονισμού 2080/92.

Επιχειρήματα των διαδίκων

27. Στο πλαίσιο του πρώτου και του δεύτερου σκέλους του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, η Ιρλανδική Κυβέρνηση διευκρινίζει ότι η διεύθυνση δασών συστήθηκε το 1988 υπό τη μορφή μιας «private limited company» διεπόμενης από το ιρλανδικό εταιρικό δίκαιο προκειμένου να πραγματοποιήσει τους σκοπούς του Irish Forestry Act 1988 (νόμου περί δασοπονίας). Ο νόμος αυτός προέβλεπε τη δημιουργία εταιρίας στην οποία θα ανετίθετο η άσκηση δασοκομικών και άλλων συναφών δραστηριοτήτων σε εμπορικό πλαίσιο, τη δημιουργία και τη διαχείριση δασοκομικής βιομηχανίας και τη συμμετοχή με άλλους

15 — Απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 1969, 23/68 (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 27).

16 — Σκέψη 13.

φορείς σε δασοκομικές δραστηριότητες συμβατές με τους ανωτέρω σκοπούς. Κατά τον χρόνο της συστάσεως της διευθύνσεως δασών, η Ιρλανδική Κυβέρνηση μεταβίβασε στον οργανισμό αυτόν την κυριότητα 400 000 περίπου εκταρίων δάσους καθώς και την κυριότητα άλλων αγαθών που ήσαν αναγκαία για την εκτέλεση των δραστηριοτήτων που της είχαν ανατεθεί νομοθετικώς λαμβάνοντας ως αντάλλαγμα το σύνολο των μετοχών της.

28. Η Ιρλανδία υποστηρίζει στο πλαίσιο αυτό ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε σφάλμα αποκλείοντας τη διεύθυνση δασών από την κατηγορία των δικαιούχων πριμοδοτήσεως που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 2080/92. Κατά την προσφεύγουσα κυβέρνηση, στην εν λόγω κατηγορία εμπίπτει κάθε πρόσωπο που μπορεί να χαρακτηριστεί «νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου» κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 2080/92, και τούτο ανεξάρτητα από το γεγονός ότι το πρόσωπο αυτό ενδέχεται επίσης να ενεργεί ως «δημόσια αρχή» κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού. Κατά την Ιρλανδία, δεν υπάρχει συγκεκριμένη διάταξη στον κανονισμό για τον αποκλεισμό των δημόσιων αρχών από την πριμοδότηση που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ'.

29. Η Ιρλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το ανωτέρω συμπέρασμα είναι σύμφωνο και με τον σκοπό του κανονισμού 2080/92 ο οποίος συνίσταται στην ενίσχυση των δασώσεων των γεωργικών γαιών στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό. Η συσταλτική ερμηνεία του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', που θα είχε ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό της διευθύνσεως δασών από τον κύκλο των δικαιούχων πριμοδοτήσεως του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', θα συνεπαγόνταν αναπόφευκτα τον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής αυτού του κανονισμού εις βάρος της πλήρους και ολοκληρωτικής επιτυχίας των σκοπών που εξαγγέλλει.

30. Επιπλέον, συνεχίζει η Ιρλανδία, η ερμηνεία αυτή θα ήταν αντίθετη με τη γραμματική διατύπωση του άρθρου 2, παραγράφος 2, στοιχείο β', και με την έννοια του «νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου» που συνάγεται από την εν λόγω διάταξη. Σύμφωνα με την προσφεύγουσα, ο κοινοτικός νομοθέτης, χρησιμοποιώντας τη διατύπωση αυτή θέλησε να προσδιορίσει κυρίως τις ανώνυμες εταιρίες οι οποίες δεν μπορούν να απευθύνουν στο επενδυτικό κοινό πρόσκληση εγγραφής για την αγορά μετοχών τους, όπως συμβαίνει, στην ιρλανδική έννομη τάξη, με την «private limited company», ήτοι με τον εταιρικό τύπο τον οποίο περιβλήθηκε με την ίδρυσή της η διεύθυνση δασών.

31. Επιπλέον, η προσφεύγουσα φρονεί ότι η έννοια του «νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου» κατά την έννοια του κανονισμού 2080/92 θα μπορούσε να συναχθεί a contrario από αυτήν του «οργανισμού δημοσίου δικαίου» που χρησιμοποιείται στην κοινοτική νομοθεσία για τις δημόσιες συμβάσεις. Σύμφωνα με τη νομοθεσία αυτήν, ένας οργανισμός για να θεωρηθεί «δημοσίου δικαίου», πρέπει να έχει συσταθεί για την ικανοποίηση ειδικώς αναγκών γενικού συμφέροντος οι οποίες δεν έχουν βιομηχανικό ή εμπορικό χαρακτήρα. Δεδομένου ότι η διεύθυνση δασών ασκεί τις δραστηριότητές της σε αμιγώς βιομηχανικό και εμπορικό πλαίσιο, δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί ως οργανισμός δημοσίου δικαίου.

32. Η Ιρλανδία παραδέχεται ότι, αφού το ιρλανδικό κράτος κατέχει το ήμισυ των μετοχών της διευθύνσεως δασών, η διεύθυνση αυτή εμπίπτει στην κοινοτική έννοια της «δημόσιας επιχειρήσεως». Ωστόσο, αυτό δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω, διότι, κατά την προσφεύγουσα, ο κανονισμός 2080/92 καθορίζει τις κατηγορίες των δικαιούχων των ενισχύσεων αποκλειστικά βάσει του νομικού καθεστώτος που τους διέπει ανεξάρτητα από το πρόσωπο του ιδιοκτήτη.

33. Επικουρικώς σε σχέση με τις ανωτέρω εκτιμήσεις, η Ιρλανδία υποστηρίζει ακολούθως ότι, έστω και αν η διεύθυνση δασών δεν ήταν «φυσικό ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου» κατά την έννοια του κανονισμού 2080/92, δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί «δημόσια αρχή» κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 3, του ανωτέρω κανονισμού. Συναφώς, η Ιρλανδία αμφισβητεί τη λυσιτέλεια της επικλήσεως από την Επιτροπή των αποφάσεων Επιτροπή κατά Ιρλανδίας [17] και Connemara Machine Turf [18], οι οποίες έκριναν ότι η διεύθυνση δασών αποτελεί «αναθέτουσα αρχή» κατά την έννοια της σχετικής με τις συμβάσεις κρατικών προμηθειών νομοθεσίας [οδηγία 77/62/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Δεκεμβρίου 1976, περί του συντονισμού των διαδικασιών συνάψεως συμβάσεων κρατικών προμηθειών (ΕΕ ειδ. εκδ. 17/001, σ. 24)]. Πρώτον, υποστηρίζει η Ιρλανδική Κυβέρνηση, οι ανωτέρω αποφάσεις δεν ασκούν επιρροή εν προκειμένω, διότι δεν υπάρχει μία ενιαία έννοια της «δημόσιας αρχής» στο κοινοτικό δίκαιο. Δεύτερον, οι εν λόγω αποφάσεις εκδόθηκαν per incuriam, δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο έσφαλε, είτε εφαρμόζοντας μια προσέγγιση που είναι γνωστή ως «προσέγγιση βάσει του λειτουργικού κριτηρίου» κατά τον προσδιορισμό της νομικής θέσεως της διευθύνσεως δασών είτε δεχόμενο ότι το ιρλανδικό κράτος ασκεί έστω και έμμεσο έλεγχο επί της συνάψεως των συμβάσεων κρατικών προμηθειών από την εν λόγω διεύθυνση.

34. Η Επιτροπή υπενθυμίζει καταρχάς, εν γένει, ότι ο κανονισμός 2080/92 διακρίνει σαφώς μεταξύ των ενισχύσεων που προορίζονται για τα «φυσικά και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου» κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', και των ενισχύσεων που χορηγούνται σε «δημόσιες αρχές» δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 3. Η έκτη και έβδομη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού διευκρινίζουν σαφώς ότι οι ενισχύσεις που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', προορίζονται για τους κατόχους γεωργικών εκμεταλλεύσεων και για άλλους ιδιώτες: αντιθέτως, η όγδοη αιτιολογική σκέψη τοποθετεί τις δραστηριότητες δασώσεως που ασκούν οι δημόσιες αρχές σε ένα διαφορετικό πλαίσιο. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι, αν ο κοινοτικός νομοθέτης δεν είχε την πρόθεση να αποκλείσει τις δημόσιες αρχές από τις εν λόγω ενισχύσεις, η διάκριση του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχεία α' και β', μεταξύ των δικαιούχων των διαφόρων ενισχύσεων που προβλέπει ο κανονισμός 2080/92 θα ήταν άνευ νοήματος.

35. Μετά την ανωτέρω υπόμνηση, η Επιτροπή αποδεικνύει, σε σχέση με την παρούσα υπόθεση, με συγκεκριμμένες παραπομπές στην ιρλανδική νομοθεσία και στις ακολουθούμενες στην Ιρλανδία πρακτικές, ότι, αντίθετα με όσα υποστηρίζει η προ-

17 — Απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-353/96 (Συλλογή 1998, σ. I-8565).

18 — Απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-306/97 (Συλλογή 1998, σ. I-8761).

σφέυγουσα, η διεύθυνση δασών υπόκειται, κατά την άσκηση των δραστηριοτήτων της, στον πραγματικό έλεγχο του ιρλανδικού κράτους και ότι δεν μπορεί να εξομοιωθεί προς μια συνήθη ιδιωτική εταιρία.

36. Τέλος, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι από τις αποφάσεις Επιτροπή κατά Ιρλανδίας και Connemara Machine Turf προκύπτει ότι στη διεύθυνση δασών έχει ανατεθεί η παροχή μιας δημόσιας υπηρεσίας. Η διεύθυνση δασών όχι μόνον έχει την κυριότητα δώδεκα εθνικών πάρκων, η είσοδος στα οποία είναι δωρεάν, αλλά και οι σκοποί της περιλαμβάνουν επίσης την οργάνωση χώρων για αναψυχή, αθλητισμό, καθώς και για εκπαιδευτικές, επιστημονικές και πολιτιστικές δραστηριότητες.

Εκτίμηση

37. Φρονώ ότι, προκειμένου να καθοριστεί αν η διεύθυνση δασών δικαιούται να λαμβάνει την πριμοδότηση που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 2080/92 και η οποία προορίζεται να αντισταθμίσει την απώλεια εισοδημάτων, θα πρέπει καταρχάς να ερμηνευθεί η έννοια του όρου «νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου» του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', του εν λόγω κανονισμού. Μόνον αφού διευκρινιστεί το περιεχόμενο της εννοίας αυτής θα καταστεί δυνατό να διαπιστωθεί αν η διεύθυνση δασών εμπίπτει στην έννοια αυτή και, ως εκ τούτου, αν νομίμως δικαιούται την εν λόγω πριμοδότηση.

38. Θα πρέπει να παρατηρήσω ευθύς εξαρχής ότι το περιεχόμενο της εν λόγω εννοίας δεν μπορεί να αναζητηθεί στις διάφορες έννομες τάξεις των κρατών μελών. Πράγματι, όχι μόνον η έννοια αυτή ενδέχεται να έχει διαφορετικό περιεχόμενο από το ένα δικαιικό σύστημα στο άλλο, αλλά, όπως υπέμνησε η Ιρλανδική Κυβέρνηση, ενδέχεται ορισμένες άλλες έννομες τάξεις από αυτές της Ιρλανδίας και της Βρετανίας και, εν γένει, των συστημάτων του common law να αγνοούν τελείως την έννοια αυτή.

39. Στην προσπάθεια να αναζητηθεί παρ' όλ' αυτά ένα σημείο αναφοράς για τον ορισμό της εννοίας αυτής στη δική της έννομη τάξη, η Ιρλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι από ορισμένες γλωσσικές αποδόσεις του κανονισμού 2080/92 μπορεί να συναχθεί ότι η εν λόγω έννοια συμπίπτει με την έννοια της «private limited company» που υπάρχει στο ιρλανδικό εταιρικό δίκαιο. Ωστόσο, είναι σαφές ότι υπάρχει ο κίνδυνος, αν η ερμηνεία αυτή γίνει δεκτή, το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 2080/92 να μην μπορεί να εφαρμοστεί στα κράτη μέλη στα οποία δεν υπάρχουν μορφές εταιριών παρεμφερείς προς την ιρλανδική «private limited company». Τούτο θα αντέβαινε στις αρχές της πρακτικής αποτελεσματικότητας και της ομοιόμορφης εφαρμογής των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου.

40. Στην πραγματικότητα, όπως και σε πολλές άλλες περιπτώσεις, η έννοια του «νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου» δεν μπορεί, κατά την άποψή μου, παρά να είναι μια έννοια του κοινοτικού δικαίου η οποία πρέπει να ερμηνεύεται στο πλαίσιο εντός του οποίου χρησιμοποιείται, ήτοι υπό το φως του σκοπού του κανονισμού 2080/92 και των

διατάξεών του. Μόνον αν αποδειχτεί αδύνατο να ερμηνευθεί με τον τρόπο αυτόν, το περιεχόμενο του όρου αυτού είναι ενδεχομένως δυνατό να ληφθούν υπόψη παρεμφερείς εκφράσεις που απαντούν σε άλλες διατάξεις του κοινοτικού δικαίου.

41. Υπό το πρίσμα αυτό, συμμερίζομαι την ερμηνεία που προτείνει η Επιτροπή σχετικά με την έννοια του «νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου» του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 2080/92. Όπως διευκρίνισε η Επιτροπή, η έκφραση αυτή αποδίδει την πρόθεση του κοινοτικού νομοθέτη να περιορίσει την πριμοδότηση που προορίζεται να αντισταθμίσει την απώλεια εισοδημάτων, λόγω της δασώσεως γεωργικών γαιών, που υφίστανται αποκλειστικά και μόνον οι κάτοχοι γεωργικών εκμεταλλεύσεων καθώς και τα φυσικά και νομικά πρόσωπα που δεν τελούν υπό τον έλεγχο του κράτους, πράγμα που αποκλείει κατά συνέπεια από τον κύκλο των δικαιούχων όχι μόνον τις «δημόσιες αρχές» που μνημονεύονται στο άρθρο 2, παράγραφος 3, του κανονισμού, αλλά και κάθε άλλον οργανισμό που συντηρείται από κρατικούς πόρους.

42. Ο αποκλεισμός αυτός, όπως εξηγεί η Επιτροπή, δικαιολογείται από το γεγονός ότι η εν λόγω πριμοδότηση εντάσσεται στο πλαίσιο πρωτοβουλιών που σκοπούν να ενθαρρύνουν την εγκατάλειψη της καλλιέργειας γεωργικών γαιών. Προκειμένου να ενισχύσει την αποτελεσματικότητα του μέτρου αυτού, το Συμβούλιο αναγνώρισε όχι μόνο στους κατόχους γεωργικών εκμεταλλεύσεων, αλλά και στους λοιπούς ιδιώτες τη δυνατότητα να επωφεληθούν από το μέτρο αυτό. Ωστόσο, το Συμβούλιο δεν έκρινε σκόπιμη την επέκταση της δυνατότητας αυτής στις δημόσιες αρχές, οι οποίες μπορούν σε κάθε περίπτωση να λάβουν τις ενισχύσεις που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 3, του κανονισμού, για την κάλυψη των εξόδων δασώσεως ούτε στις δημόσιες επιχειρήσεις οι οποίες μπορούν λάβουν τις ενισχύσεις του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β' του κανονισμού προκειμένου να καλύψουν τα έξοδα της δασώσεως και της συντηρήσεως των δασωμένων εκτάσεων.

43. Το ότι αυτή είναι η πραγματική βούληση του νομοθέτη, παρατηρεί ορθώς η Επιτροπή προκύπτει εξάλλου από την έκτη και την έβδομη αιτολογική σκέψη του κανονισμού οι οποίες διευκρινίζουν τους λόγους που οδήγησαν το Συμβούλιο να προβλέψει στο άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού την καταβολή πριμοδοτήσεως για την αντιστάθμιση των απωλειών του εισοδήματος.

44. Η έκτη αιτιολογική σκέψη αναφέρεται στη σκοπιμότητα της θεσπίσεως «πριμοδοτήσεων που προορίζεται να αντισταθμίσουν την απώλεια εισοδήματος των γεωργών κατά τη μη παραγωγική περίοδο των γεωργικών εκτάσεων που έχουν δασωθεί». Η έβδομη αιτιολογική σκέψη προσθέτει ότι, δεδομένου ότι «[...] *ιδιώτες* που δεν είναι κάτοχοι γεωργικών εκμεταλλεύσεων είναι σε θέση να προβούν σε δάσωση γεωργικών γαιών [...], κρίνεται σκόπιμο να προβλεφθούν κίνητρα που να απευθύνονται σ' αυτή την κατηγορία ατόμων [με την θέσπιση πριμοδοτήσεως] ανά εκτάριο που να χορηγείται σε άλλα *άτομα* εκτός από τους κατόχους γεωργικών εκμεταλλεύσεων που πραγματοποιούν δάσωση γεωργικών γαιών» [19]. Φρονώ ότι είναι σαφές ότι η έκφραση «άτομα» δεν υποδηλώνει ούτε τις δημόσιες αρχές ούτε τις «δημόσιες επι-

19 — Οι υπογραμμίσεις δικές μου.

χειρήσεις», ήτοι τις επιχειρήσεις των οποίων η διαχείριση χαρακτηρίζεται από την επιρροή, έστω και δυνητική, του κράτους [20].

45. Ερμηνευόμενη υπό το πρίσμα αυτό, η έννοια του «νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου» του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού δεν μπορεί παρά να υποδηλώνει, κατά την αποψή μου, κάθε νομικό πρόσωπο το οποίο δεν αποτελεί μέρος, ή δεν υπόκειται στην επιρροή, έστω και δυνητική, της δημόσιας διοικήσεως, και τούτο ανεξαρτήτως της νομικής μορφής που έχει το νομικό αυτό πρόσωπο.

46. Συναφώς, πρέπει να τονιστεί ότι ο κοινοτικός νομοθέτης δεν είχε μάλλον την πρόθεση, όπως υποστηρίζει η Ιρλανδική Κυβέρνηση, να εξαρτήσει την εν λόγω πριμοδότηση από τη νομική μορφή και μόνον που έχουν τα νομικά πρόσωπα που έχουν στη κυριότητά τους γεωργικές γαίες. Πέραν του ότι η Ιρλανδία δεν διευκρινίζει για ποιους λόγους ο κοινοτικός νομοθέτης προέβη σε μια τέτοια επιλογή, ένα σύστημα επιλογής των δικαιούχων των ενισχύσεων το οποίο θα στηριζόταν αποκλειστικά στη νομική μορφή των δικαιούχων αυτών θα ήταν ελάχιστης χρησιμότητας, διότι, όπως ορθώς τονίζει η Επιτροπή, θα μπορούσε ευχερώς να καταστρατηγηθεί. Επομένως, φρονώ ότι για τον χαρακτηρισμό «νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου» δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το νομικό καθεστώς που διέπει τα πρόσωπα στα οποία ο χαρακτηρισμός αυτός αναφέρεται.

47. Δεδομένου ότι έχει πλέον οριστεί το περιεχόμενο του όρου «νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου» του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού, δεν είναι δυσχερές να θεωρήσουμε ότι στην παρούσα υπόθεση η διεύθυνση δασών δεν εμπίπτει στην ανωτέρω έννοια, δεδομένου ότι η ίδια η προσφεύγουσα αναγνώρισε ότι η εν λόγω διεύθυνση ενέπιπτε στην κοινοτική έννοια της «δημόσιας επιχειρήσεως» [21]. Πράγματι, όπως εξήγησα ανωτέρω, οι δημόσιες επιχειρήσεις δεν εμπίπτουν στην έννοια του «νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου» που μνημονεύεται στην προπαρατεθείσα διάταξη.

48. Μετά τις διευκρινίσεις αυτές, φρονώ ότι δεν τίθεται πλέον το ζήτημα αν η διεύθυνση δασών είναι και «δημόσια αρχή» κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 3, του κανονισμού ή «οργανισμός δημοσίου δικαίου» κατά την έννοια της κοινοτικής νομοθεσίας περί δημοσίων συμβάσεων. Αν θεωρήσουμε ότι η διεύθυνση δασών είναι δημόσια επιχείρηση και ότι, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να λαμβάνει, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', την πριμοδότηση που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 2080/92, το ζήτημα αυτό δεν έχει πλέον σημασία για την εκτίμηση της παρούσας προσφυγής.

20 — Σχετικά με την έννοια της δημόσιας επιχειρήσεως, βλ. στο ίδιο πνεύμα, τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα S. Alber στις υποθέσεις Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (προπαρατεθείσα υπόθεση), σημείο 42 με περαιτέρω παραπομπές, και Connemara Machine Turf (προπαρατεθείσα απόφαση), σημείο 34.

21 — Στο ίδιο πνεύμα βλ. επίσης τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα S. Alber στις υποθέσεις Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (προπαρατεθείσα απόφαση), σημεία 42 και 43, και Connemara Machine Turf (προπαρατεθείσα απόφαση), σημεία 34 και 35.

49. Εν κατακλείδι, φρονώ ότι βάσει των ανωτέρω σκέψεων το πρώτο και το δεύτερο σκέλος του δευτέρου λόγου ακυρώσεως είναι αβάσιμα και ότι πρέπει να απορριφθούν.

2. Επί της προβαλλομένης παραβάσεως από την Επιτροπή του καθήκοντος της καλόπιστης συνεργασίας καθώς και των αρχών της χρηστής διοικήσεως, της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

Επιχειρήματα των διαδίκων

50. Οι αιτιάσεις αυτές αποτελούν, όπως ελέχθη ανωτέρω, το τρίτο και το τέταρτο σκέλος του δευτέρου λόγου ακυρώσεως.

51. Η Ιρλανδική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, επ' ευκαιρία των επαφών που υπήρξαν από τον Ιούλιο έως τον Οκτώβριο 1992 προκειμένου να καταρτιστεί ένα πολυετές πρόγραμμα δασώσεως για την Ιρλανδία, οι υπηρεσίες της Επιτροπής διατύπωσαν τις επιφυλάξεις τους ως προς το αν η διεύθυνση δασών θα μπορούσε, λόγω του ιδιαίτερου νομικού καθεστώτος της, να λάβει τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 2080/92 και είχαν, ως εκ τούτου, ζητήσει διευκρινίσεις ως προ το σημείο αυτό. Οι διευκρινίσεις αυτές παρασχέθηκαν με επιστολή της 26ης Ιανουαρίου 1993 την οποία απηύθυνε ο O'Flaherty, Ιρλανδός Υπουργός Γεωργίας, τροφίμων και δασών, προς τον κ. Anz, προϊστάμενο τμήματος της Γενικής Διευθύνσεως Γεωργίας της Επιτροπής. Η επιστολή, αυτή σύμφωνα με την προσφεύγουσα, περιείχε ακριβή περιγραφή της δομής και του νομικού καθεστώτος της διευθύνσεως δασών και συνοδευόταν από τη σχετική τεκμηρίωση και, μεταξύ άλλων, από το νόμο περι δασοπονίας του 1988.

52. Η Επιτροπή ουδέποτε απάντησε στην ανωτέρω επιστολή. Ωστόσο, στις 27 Απριλίου 1994 ενέκρινε το πολυετές πρόγραμμα δασώσεως που υποβλήθηκε από την Ιρλανδία και στις 8 Δεκεμβρίου 1994 το Operational Programme for Agriculture, Rural Development and Forestry (στο εξής: ιρλανδικό επιχειρησιακό πρόγραμμα για τη γεωργία, την αγροτική ανάπτυξη και τη δασοκομία) για την περίοδο 1994-1999. Τα προγράμματα αυτά σύμφωνα, με την προσφεύγουσα, έκαναν συγκεκριμένες αναφορές στη διεύθυνση δασών. Ανάλογες αναφορές στην εν λόγω διεύθυνση ως δικαιούχου κοινοτικών ενισχύσεων στο πλαίσιο των μέτρων στηρίξεως του δασοκομικού τομέα υπήρχαν και στο Strategic Plan for the Development of the Forestry Sector in Ireland (στο εξής: στρατηγικό σχέδιο για την ανάπτυξη του δασοκομικού τομέα στην Ιρλανδία) του 1996, το οποίο έτυχε ευνοϊκής αποδοχής από την Επιτροπή σε τέτοιο βαθμό ώστε ο ίδιος ο Fischler, επίτροπος αρμόδιος για τη γεωργία, να υπογράψει τον πρόλογο του εν λόγω σχεδίου.

53. Η Ιρλανδική Κυβέρνηση διευκρινίζει ακολούθως ότι η διεύθυνση δασών έλαβε στο πλαίσιο των ανωτέρω προγραμμάτων τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 2080/92. Έως το 1997 το ΕΓΤΠΕ δεν προέβαλε προσκόμματα στην καταβολή του μέρους της κοινοτικής συγχρηματοδοτήσεως των εν λόγω ενισχύσεων, οι δε υπηρεσίες της Επιτροπής ουδέποτε προέβαλαν αντιρρήσεις ως προς το σημείο αυτό κατά τη διάρκεια των ελέγχων που πραγματοποιήθηκαν στην Ιρλανδία και αφορούσαν τον δασοκομικό τομέα.

54. Η Ιρλανδία υπογραμμίζει ότι, υπό τις περιστάσεις αυτές, η Επιτροπή ήταν αυστηρώς υποχρεωμένη να ενημερώσει για κάθε επιφύλαξη που είχε ως προς τη δυνατότητα χορηγήσεως των ενισχύσεων στη διεύθυνση δασών βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 2080/92. Η αδράνεια της Επιτροπής κατά τον χρόνο προ της λήψεως της προσβαλλομένης αποφάσεως συνεπάγεται, κατά την άποψη της Ιρλανδίας, την παραβίαση των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της χρηστής διοικήσεως, τις οποίες οφείλει να τηρεί η Επιτροπή στο πλαίσιο της διαχειρίσεως του ΕΓΤΠΕ. Η συμπεριφορά αυτή, υποστηρίζει η Ιρλανδία, αποτελεί επίσης παράβαση του καθήκοντος της καλόπιστης συνεργασίας την οποία επιβάλλει το άρθρο 10 ΕΚ, όπως έκρινε το Δικαστήριο στην υπόθεση Zwartveld κλπ. [22], όχι μόνον στα κράτη μέλη έναντι των κοινοτικών οργάνων, αλλά και στα κοινοτικά όργανα έναντι των κρατών μελών.

22 — Διάταξη της 13ης Ιουλίου 1990, C-2/88 Imm. Zwartveld (Συλλογή 1990, σ. I-3365).

55. Τέλος, κατά την Ιρλανδική Κυβέρνηση, από τις ανωτέρω περιστάσεις προκύπτει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση παραβιάζει επίσης την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Συγκεκριμένα, μολονότι η Επιτροπή γνώριζε το νομικό καθεστώς της διευθύνσεως δασών και την πρόθεση των ιρλανδικών αρχών να χορηγήσουν σ' αυτήν ενισχύσεις προοριζόμενες να αντισταθμίσουν τις απώλειες εισοδημάτων, ουδέποτε προέβαλε αντιρρήσεις συναφώς, αλλά, αντιθέτως, ενέκρινε τα υποβληθέντα προγράμματα δασώσεως. Ευλόγως η Ιρλανδία φρονεί ότι η Επιτροπή θεωρούσε τις εν λόγω ενισχύσεις σύμφωνες με την κοινοτική ρύθμιση. Από την πλευρά της, η διεύθυνση δασών σχημάτισε την πεποίθηση ότι οι ενισχύσεις αυτές είναι σύννομες προβαίνοντας στη σύναψη δανείων για τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων της, η αποπληρωμή των οποίων θα γινόταν μέσω των εν λόγω ενισχύσεων. Αν υποχρεωθεί τώρα η διεύθυνση δασών να μην προβεί στη σύναψη των δανείων αυτών, ή ακόμη να τα εξοφλήσει, θα υποστεί σημαντικές ζημίες, οι οποίες θα την υποχρεώσουν να περιορίσει ορισμένες από τις δραστηριότητές της μεταξύ των οποίων και αυτές που ενθαρρύνει ο κανονισμός 2080/92.

56. Η Επιτροπή αρνείται ότι η παράλειψή της να απαντήσει στην επιστολή της 26ης Ιανουαρίου 1993 μπορεί να ερμηνευθεί ως σιωπηρή έγκριση της προθέσεως που εκδήλωσαν οι ιρλανδικές αρχές να καταβάλουν στη διεύθυνση δασών τις πριμοδοτήσεις για την αντιστάθμιση των απωλειών εισοδήματος που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 2080/92. Προς στήριξη των επιχειρημάτων της η Επι-

τροπή επικαλείται την απόφαση του Δικαστηρίου επί της υποθέσεως Cooke [23], από την οποία συνάγεται η αρχή ότι η παράλειψη της Επιτροπής να απαντήσει στα αιτήματα κράτους μέλους που αφορούν την ερμηνεία μιας κοινοτικής ρυθμίσεως από αυτό το κράτος μέλος δεν του παρέχει τη δυνατότητα να συναγάγει ότι η ερμηνεία του είναι ορθή. Εξάλλου, συνεχίζει η Επιτροπή, από την επιστολή της 26ης Ιανουαρίου 1993 δεν θα μπορούσε σε καμία περίπτωση να συναχθεί ότι η διεύθυνση δασών αποτελεί πράγματι «νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου» κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο β', του κανονισμού 2080/92, διότι δεν περιείχε πλήρη στοιχεία σχετικά με τις σχέσεις του οργανισμού αυτού με την Ιρλανδική Κυβέρνηση. Αυτό είναι το πλαίσιο εντός του οποίου πρέπει να εξεταστεί, κατά την Επιτροπή, η έλλειψη απαντήσεως στην εν λόγω επιστολή.

57. Ωστόσο, πέραν της επιστολής αυτής, η Επιτροπή υπογραμμίζει ότι δεν της ζητήθηκε έκτοτε να λάβει θέση επί του ζητήματος αυτού.

58. Τέλος, όσον αφορά την έγκριση του εθνικού προγράμματος δασώσεως κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 2080/920, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το γεγονός αυτό δεν μπορούσε σε καμία περίπτωση να δημιουργήσει στην Ιρλανδία δικαιολογημένη εμπιστοσύνη, διότι, μολονότι είναι ακριβές ότι το εν λόγω πρόγραμμα μνημονεύει τη διεύθυνση δασών, τούτο ουδόλως συνεπάγεται ότι ο οργανισμός αυτός θα ελάμβανε τις επίμαχες αντισταθμιστικές ενισχύσεις.

23 — Απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2000, C-372/98 (Συλλογή 2000, σ. I-8683).

Εκτίμηση

59. Βάσει των ανωτέρω επιχειρημάτων φρονώ ότι κρίσιμη εν προκειμένω είναι κυρίως η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και, επικουρικώς, το καθήκον καλόπιστης συνεργασίας το οποίο έχει η Επιτροπή δυνάμει του άρθρου 10 ΕΚ.

60. Όσον αφορά την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, υπενθυμίζω ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Πρωτοδικείου, δικαίωμα να ζητήσει την προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης έχει κάθε ιδιώτης «που βρίσκεται σε κατάσταση από την οποία προκύπτει ότι η κοινοτική διοίκηση, παρέχοντάς του *συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις*, του δημιούργησε βάσιμες ελπίδες» [24]. Πιο συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο έκρινε ότι «η σιωπή της Επιτροπής [όσον αφορά το αίτημα παροχής διευκρινήσεων που της είχε απευθυνθεί], όσο και αν αποτελεί λυπηρό φαινόμενο, δεν μπορεί [...] να θεωρηθεί ότι αποτελεί συγκεκριμένη διαβεβαίωση παρασχεθείσα από την κυβέρνηση» δυνάμενη να δημιουργήσει μια κατάσταση δικαιολογημένης εμπιστοσύνης [25].

24 — Απόφαση της 25ης Μαρτίου 1999, T-76/98, Επιτροπή κατά Hamptaux (Συλλογή 1999, σ. I-A59, σ. II-303, σκέψη 47). Η υπογράμμιση δική μου.

25 — Απόφαση της 27ης Μαρτίου 1990, T-123/89, Chomel κατά Επιτροπής (Συλλογή 1990, σ. II-131, σκέψη 27).

61. Υπό το φως της ανωτέρω νομολογίας, φρονώ ότι η Ιρλανδία κακώς επικαλείται παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Βάσει των στοιχείων που προσκόμισαν οι διάδικοι, είναι προφανές ότι η Επιτροπή ουδέποτε προέβη σε «συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις» έναντι της Ιρλανδίας ως προς το αν η διεύθυνση δασών εδικαιούτο των πριμοδοτήσεων που προβλέπει το άρθρο 2 του κανονισμού 2080/92 προς αντιστάθμιση των απωλειών εισοδήματος. Αντιθέτως, η μόνη φορά κατά την οποία, πριν από την έναρξη της διαδικασίας που κατέληξε στη λήψη της προσβαλλομένης αποφάσεως, οι υπάλληλοι της Επιτροπής διατύπωσαν τις απόψεις τους επί του ζητήματος αυτού, ήτοι στο πλαίσιο των διμερών επαφών με τους υπαλλήλους της Ιρλανδικής Κυβερνήσεως κατά το δεύτερο ήμισυ του 1992, τούτο συνέβη προκειμένου να διατυπωθούν επιφυλάξεις και όχι ασφαλώς για να παρασχεθούν διαβεβαιώσεις σχετικά με το δικαίωμα της διευθύνσεως δασών να λάβει τις εν λόγω πριμοδοτήσεις [26].

62. Επομένως, δεν είναι δυνατόν να συναχθούν «συγκεκριμένες διαβεβαιώσεις» ως προς το ζήτημα αυτό από τη συμπεριφορά της Επιτροπής μετά τη λήψη της επιστολής της 26ης Ιανουαρίου 1993.

63. Όσον αφορά, καταρχάς, την απουσία απαντήσεως στην επιστολή αυτή, φρονώ ότι είναι προφανές ότι η απουσία αυτή δεν συνιστά «συγκεκριμένη διαβεβαίωση» παρασχεθείσα από την Ιρλανδική Κυβέρνηση ως προς το δικαίωμα της διευθύνσεως δασών να εισπράξει τις πριμοδοτήσεις που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 2080/92. Όπως έκρινε το Πρωτοδικείο στην προπαρατεθείσα υπόθεση, το γεγονός ότι Επιτροπή δεν απάντησε σε μια επιστολή, όσο λυπηρό κι αν είναι, δεν μπορεί καθαυτό να δημιουργήσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στον αποστολέα της επιστολής [27].

64. Η έγκριση από την Επιτροπή του πολυετούς προγράμματος δασώσεως (παράρτημα 5 του δικογράφου της προσφυγής), του επιχειρησιακού ιρλανδικού προγράμματος για τη γεωργία, την αγροτική ανάπτυξη και τη δασοκομία (παράρτημα 6 του δικογράφου της προσφυγής) και του στρατηγικού σχεδίου για την ανάπτυξη του δασοκομικού τομέα στην Ιρλανδία (παράρτημα 7 της προσφυγής) δεν μπορούν, ούτε αυτά, να θεωρηθούν, κατά την άποψή μου, ως «συγκεκριμένη διαβεβαίωση» παρασχεθείσα από την Επιτροπή στην Ιρλανδία όσον αφορά το ζήτημα του σύννομου χαρακτήρα της καταβολής των εν λόγω πριμοδοτήσεων.

65. Όσον αφορά το πολυετές πρόγραμμα δασώσεως, η Ιρλανδία δεν αρνήθηκε την ένσταση της Επιτροπής ότι το πρόγραμμα αυτό δεν περιείχε καμία ρητή μνεία στη διεύθυνση δασών.

26 — Βλ., στο ίδιο πνεύμα, την προπαρατεθείσα υπόθεση Cooke, την οποία ορθώς επικαλείται η Επιτροπή. Το Δικαστήριο έκρινε με την σκέψη 44 της αποφάσεως αυτής ότι: «[...] ναι μεν η Επιτροπή δεν απάντησε σε πολλά έγγραφα τα οποία της είχε αποστείλει η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, από τις γραπτές παρατηρήσεις της εν λόγω κυβερνήσεως προκύπτει όμως ότι αυτή γνώριζε ήδη από τον Ιούλιο του 1997 ότι η Επιτροπή είχε αμφιβολίες επί του βασίμου της εκ μέρους του Ηνωμένου Βασιλείου ερμηνείας και ότι η Επιτροπή δήλωσε σαφώς, κατά τη διάρκεια διμερούς συσκέψεως της 30ής Σεπτεμβρίου 1997, ότι δεν συμμεριζόταν την εν λόγω ερμηνεία».

27 — Απόφαση Chomel κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα, σκέψη 27.

66. Όσον αφορά ακολούθως τα δύο άλλα προγράμματα, μολονότι είναι αληθές, όπως ορθώς τόνισε η Επιτροπή, ότι η διεύθυνση δασών μνημονεύται σ' αυτά, εντούτοις δεν μνημονεύεται ως πιθανός δικαιούχος των ενισχύσεων που προβλέπει ειδικώς το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του κανονισμού 2080/92. Όπως εξήγησα ανωτέρω, δυνάμει του κανονισμού αυτού, οι δημόσιες επιχειρήσεις μπορούν να λάβουν διάφορες ενισχύσεις και, ειδικότερα, τις ενισχύσεις που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β'. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι η διεύθυνση δασών μνημονεύεται στα προγράμματα αυτά δεν αρκεί ασφαλώς για να θεωρηθεί ότι η έγκρισή τους από την Επιτροπή αποτελεί «συγκεκριμένη διαβεβαίωση» παρασχεθείσα στην Ιρλανδική Κυβέρνηση ως προς τη δυνατότητα καταβολής προς την εν λόγω διεύθυνση των πριμοδοτήσεων που προβλέπει το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο γ' προς αντιστάθμιση των απωλειών εισοδήματος.

67. Θα δεχόμουν την αντίθετη άποψη αν, κατά τον χρόνο της επίσημης υποβολής στην Επιτροπή του προγράμματος δασώσεως, το οποίο κατατέθηκε τον Ιούλιο του 1993, η Ιρλανδική Κυβέρνηση είχε επιβεβαιώσει σαφώς, παρά τις επιφυλάξεις των υπαλλήλων της Επιτροπής και την απουσία, μέχρι τότε, απαντήσεως στην επιστολή της 26ης Ιανουαρίου 1993, την πρόθεσή της να καταβάλει στη διεύθυνση δασών την εν λόγω πριμοδότηση. Στην περίπτωση αυτή, η έγκριση του προγράμματος από την Επιτροπή θα είχε αναμφιβόλως δημιουργήσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στην Ιρλανδία, δεδομένου ότι, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 2080/92, η Επιτροπή, οσάκις εξετάζει τέτοιου είδους προγράμματα, οφείλει «να προσδιορίσει την συμφωνία τους με τον [εν λόγω] κανονισμό, λαμβανομένων υπόψη των στόχων του κανονισμού και της διασύνδεσης μεταξύ των διαφόρων μέτρων».

68. Όσον αφορά τον ισχυρισμό της Ιρλανδικής Κυβερνήσεως ότι οι υπάλληλοι της Επιτροπής γνώριζαν την καταβολή των εν λόγω πριμοδοτήσεων πριν από τον έλεγχο επί του οποίου στηρίχθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση, αλλά δεν προέβαλαν καμία αντίρρηση, επισημαίνω ότι η Επιτροπή αμφισβητεί τη βασιμότητα του ισχυρισμού αυτού, η δε Ιρλανδία δεν προσκομίζει κανένα αποδεικτικό στοιχείο προς επίρρωσή του.

69. Για τους ανωτέρω λόγους, φρονώ ότι η Επιτροπή, λαμβάνοντας την προσβαλλόμενη απόφαση, δεν παραβίασε την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

70. Ούτως εχόντων των πραγμάτων, απομένει να εξεταστεί αν, όπως υποστηρίζει η Ιρλανδία, η Επιτροπή, παραλείποντας να απαντήσει στην επιστολή της 26ης Ιανουαρίου 1993, παραβίασε τουλάχιστον την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας που καθιερώνει το άρθρο 10 ΕΚ.

71. Συναφώς, παρατηρώ καταρχάς ότι, όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, η Ιρλανδία δεν

μπορούσε να συναγάγει από την εν λόγω έλλειψη απαντήσεως της Επιτροπής ότι οι πριμοδοτήσεις που είχε την πρόθεση να καταβάλει στη διεύθυνση δασών ήσαν σύννομες. Επομένως, δεν μπορώ να αντιληφθώ με ποιον τρόπο η συμπεριφορά αυτή θα μπορούσε να εμποδίσει την Επιτροπή να αποκλείσει από τη χρηματοδότηση του ΕΓΤΠΕ τις δαπάνες που πραγματοποίησε η Ιρλανδία κατά παράβαση του κανονισμού 2080/92.

72. Κατά τα λοιπά, φρονώ ότι το Δικαστήριο κατέληξε στο ίδιο συμπέρασμα, μολονότι τα πραγματικά περιστατικά ήσαν εν μέρει διαφορετικά, στο πλαίσιο της υποθέσεως Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου (C-56/90) [28]. Με την απόφαση αυτή, το Δικαστήριο έκρινε ότι το κράτος μέλος που έχει την υποχρέωση να εφαρμόσει μια οδηγία δεν μπορεί να συναγάγει, από την αρχική αδράνεια της Επιτροπής στην γνωστοποίηση από το κράτος μέλος του τρόπου με τον οποίον έχει την πρόθεση να προβεί στην εφαρμογή της οδηγίας αυτής, ότι η Επιτροπή ενέκρινε τον τρόπο εφαρμογής που της γνωστοποίησε το κράτος μέλος, αφ' ης στιγμής η Επιτροπή δεν είχε υποχρέωση βάσει διατάξεως της οδηγίας να απαντήσει εντός ορισμένης προθεσμίας. Κατά το Δικαστήριο, στην Επιτροπή εναπόκειται να επιλέξει τη χρονική στιγμή κατά την οποία θα διατυπώσει τις αντιρρήσεις της και τίποτα δεν την εμποδίζει να κινήσει αργότερα τη διαδικασία λόγω παραβάσεως.

73. Πέρα από τις ανωτέρω εκτιμήσεις, φρονώ ότι σε κάθε περίπτωση είναι σκόπιμο να υπομνηστεί ότι, μολονότι είναι αληθές, όπως τόνισε η Ιρλανδική Κυβέρνηση, ότι το άρθρο 10 ΕΚ επιβάλλει και στα κοινοτικά όργανα το καθήκον της καλόπιστης συνεργασίας με τα κράτη μέλη [29], είναι εξίσου σημαντικό να τονιστεί ότι η υποχρέωση αυτή έχει, εκ της φύσεώς της, αμοιβαίο χαρακτήρα.

74. Ωστόσο, έστω και αν θεωρηθεί ότι η Επιτροπή, παραλείποντας να απαντήσει στην επιστολή της 26ης Ιανουαρίου 1993 [30], παρέβη την υποχρέωση αυτή, η Ιρλανδία υπέπεσε στην ίδια παράβαση συμπεριφερόμενη, μετά την αποστολή της επιστολής αυτής, με τον τρόπο που συμπεριφέρθηκε.

75. Πράγματι, μολονότι, η Ιρλανδία είχε την ειδική υποχρέωση από το άρθρο 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 729/70, το οποίο απηχεί κατά τα λοιπά το άρθρο 10 ΕΚ [31], να λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να βεβαιωθεί ότι το πρόγραμμα της δασώσεως ήταν σύμφωνο με την κοινοτική ρύθμιση, ωστόσο παρέλειψε κατά τον χρόνον υποβολής του προγράμματος αυτού στην Επιτροπή, τον Ιούλιο 1993, να αναφέρει κατά τρόπο συγκεκριμμένο το είδος των ενισχύσεων που είχε την πρόθεση να χορηγήσει στη διεύθυνση δασών. Η παράλειψη αυτή εμπόδισε την Επιτροπή να διατυπώσει επισήμως την άποψή της, όπως προβλέπει το

28 — Απόφαση της 14ης Ιουλίου 1993, (Συλλογή 1993, σ. I-4109, σκέψεις 12 έως 15).

29 — Απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 2002, C-275/00, First και Franex (μη εισέτι δημοσιευθείσα στη Συλλογή, σκέψη 49).

30 — Εντούτοις, έχω επίσης ορισμένες επιφυλάξεις ως προς το σημείο αυτό, δεδομένου ότι η επιστολή της 26ης Ιανουαρίου 1993 περιοριζόταν στην παροχή ορισμένων πληροφοριών στην Επιτροπή χωρίς ωστόσο να επιζητείται από την Επιτροπή κάποια απάντηση.

31 — Βλ., μεταξύ άλλων, τις αποφάσεις της 2ας Ιουνίου 1994, C-2/93, Exportslachterijen van Oordegem (Συλλογή 1994, σ. I-2283, σκέψεις 17 και 18), της 1ης Οκτωβρίου 1998, C-209/96, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-5655, σκέψη 43), και της 19ης Νοεμβρίου 1998, C-235/97, Γαλλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-7555, σκέψη 45).

άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 2080/92, επί της συμβατότητας των εν λόγω ενισχύσεων με τον κανονισμό αυτόν.

76. Για τους ανωτέρω λόγους, φρονώ ότι ουδέν σκέλος του δευτέρου λόγου ακυρώσεως είναι βάσιμο και, ως εκ τούτου, αυτός ο λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί όπως και η προσφυγή στο σύνολό της.

IV — Επί των δικαστικών εξόδων

77. Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη της Ιρλανδίας και βάσει των όσων προτείνω σχετικά με τη τύχη της προσφυγής, φρονώ ότι το αίτημα της Επιτροπής πρέπει να γίνει δεκτό.

V — Πρόταση

78. Βάσει των ανωτέρω σκέψεων προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ως εξής:

«1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Καταδικάζει την Ιρλανδία στα δικαστικά έξοδα.»